

Innsikt

Oversikt inndelinger i A3

Gejnnomsnittsborgeren 1
- Mentalt kart av Tronbdheim: bevegelse = sammenheng

Ekspert: Hørselshemmede 2
- Mentalt kart hørselshemmede: oversikt og detalj

Ekspert: Bevegelseshemmede 3
- Mentalt kart bevegelseshemmede: sammenheng og begrenset bevegelighet

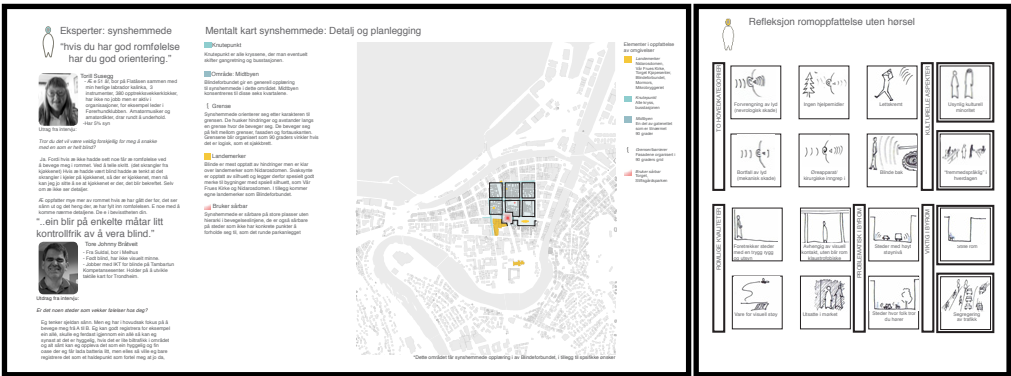
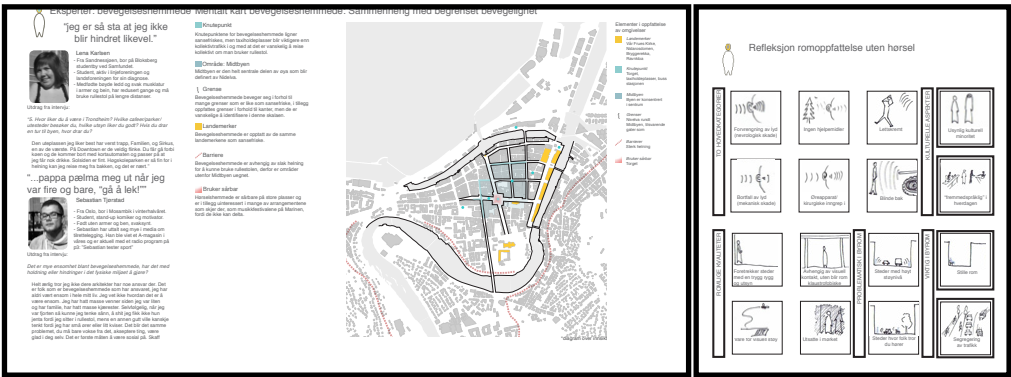
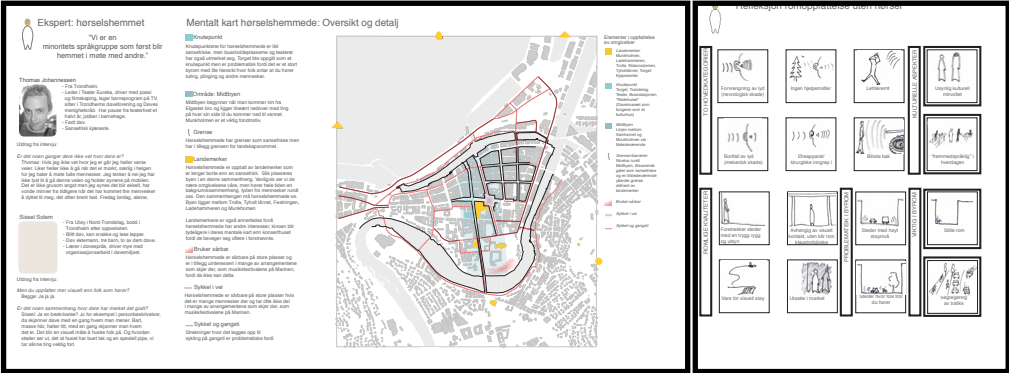
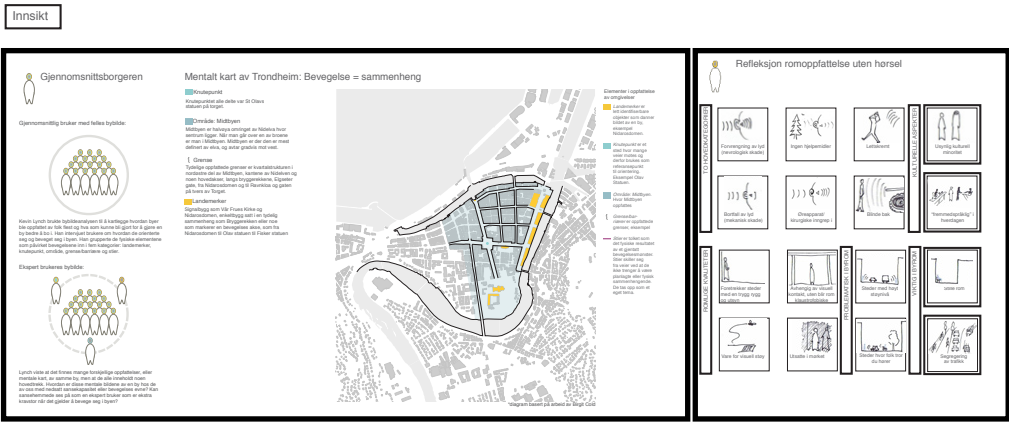
Ekspert: Synshemmede 4
- Mentalt kart synshemmede
Detalj og planlegging

Innsikt romoppfattelse med full sansekapasitet 5

Innsikt romoppfattelse med begrenset hørsel 6

Innsikt romoppfattelse med begrenset bevegelighet 7

Innsikt romoppfattelse med begrenset syn 8

Bevegelse

Å innlede et forhold

Bevegelse og romopp

Bevegelse i forhold til andre lege

Bevegelse betyr kontinuerlig

prosess. Det må alltid være en

referansesystem eller i forhold

Det er gjennom sansing man inn

legger. For menneskene del av

hørsel og bevegelse. Legemene

kan være andre mennesker, noe

som kan være å være omgitt av

et rom eller et miljø. Det er derfor

viktig å være oppmerksom på

hørsel og bevegelse, og å gi dem

de nødvendige støtte og hjelp.

Sanseuttrekning og bevegelse

Sanseuttrekning og bevegelse

Sanseuttrekning og bevegelse

Sanseuttrekning og bevegelse

Sanseuttrekning og bevegelse

Sanseuttrekning og bevegelse

Sanseuttrekning og bevegelse

Sanseuttrekning og bevegelse

Sanseuttrekning og bevegelse

Sanseuttrekning og bevegelse

Sanseuttrekning og bevegelse

Sanseuttrekning og bevegelse

Sanseuttrekning og bevegelse

Sanseuttrekning og bevegelse

Sanseuttrekning og bevegelse

Sanseuttrekning og bevegelse

Sanseuttrekning og bevegelse

Sanseuttrekning og bevegelse

Sanseuttrekning og bevegelse

Sanseuttrekning og bevegelse

Sanseuttrekning og bevegelse

Sanseuttrekning og bevegelse

Sanseuttrekning og bevegelse

Sanseuttrekning og bevegelse

Sanseuttrekning og bevegelse

Sanseuttrekning og bevegelse

Sanseuttrekning og bevegelse

Sanseuttrekning og bevegelse

Sanseuttrekning og bevegelse

Sanseuttrekning og bevegelse

Sanseuttrekning og bevegelse

Sanseuttrekning og bevegelse

Sanseuttrekning og bevegelse

Sanseuttrekning og bevegelse

Sanseuttrekning og bevegelse

Sanseuttrekning og bevegelse

Sanseuttrekning og bevegelse

Sanseuttrekning og bevegelse

Sanseuttrekning og bevegelse

Sanseuttrekning og bevegelse

Sanseuttrekning og bevegelse

Sanseuttrekning og bevegelse

Sanseuttrekning og bevegelse

Sanseuttrekning og bevegelse

Sanseuttrekning og bevegelse

Sanseuttrekning og bevegelse

Sanseuttrekning og bevegelse

Sanseuttrekning og bevegelse

Sanseuttrekning og bevegelse

Sanseuttrekning og bevegelse

Sanseuttrekning og bevegelse

Sanseuttrekning og bevegelse

Sanseuttrekning og bevegelse

Sanseuttrekning og bevegelse

Sanseuttrekning og bevegelse

Sanseuttrekning og bevegelse

Sanseuttrekning og bevegelse

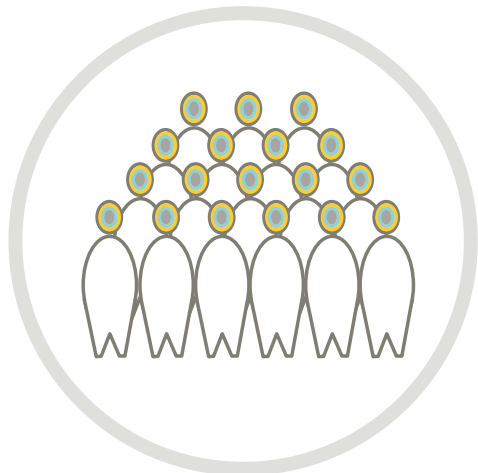
Å innlede forhold

Innsikt

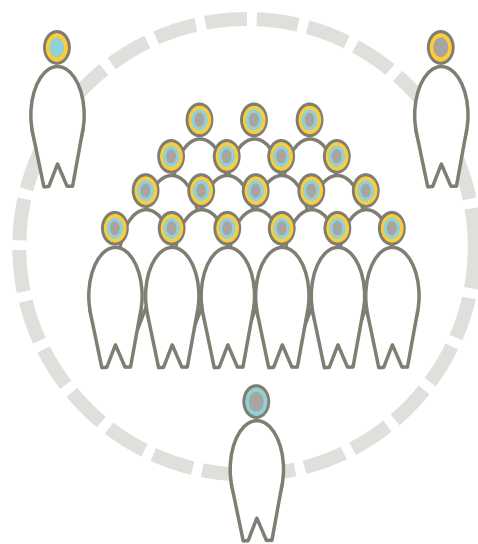
Gjennomsnittsborgeren

Gjennomsnittlig bruker med felles bybilde:

Kevin Lynch brukte bybildeanalysen til å kartlegge hvordan byer ble oppfattet av folk flest og hva som kunne bli gjort for å gjøre en by bedre å bo i. Han intervjuet brukere om hvordan de orienterte seg og beveget seg i byen. Han grupperte de fysiske elementene som påvirket bevegelsene inn i fem kategorier: landemerker, knutepunkt, område, grense/barriære og stier.

Ekspert brukeres bybilde:

Lynch viste at det finnes mange forskjellige oppfattelser, eller mentale kart, av samme by, men at de alle inneholdt noen hovedtrekk. Hvordan er disse mentale bildene av en by hos de av oss med nedsatt sansekapasitet eller bevegelses evne? Kan sansehemmede ses på som en ekspert bruker som er ekstra kravstor når det gjelder å bevege seg i byen?

Mentalt kart av Trondheim: Bevegelse = sammenheng

Knutepunkt

Knutepunktet alle delte var St Olavs statuen på torget.

Område: Midtbyen

Midtbyen er halvøya omringet av Nidelva hvor sentrum ligger. Når man går over en av broene er man i Midtbyen. Midtbyen er der den er mest definert av elva, og avtar gradvis mot vest.

| Grense

Tydelige oppfattede grenser er kvartalstrukturen i nordøstre del av Midtbyen, kantene av Nidelven og noen hovedakser, langs bryggerekken, Elgseter gate, fra Nidarosdomen og til Ravnkloa og gaten på tvers av Torget.

Landemerker

Signalbygg som Vår Frues Kirke og Nidarosdomen, enkeltbygg satt i en tydelig sammenheng som Bryggerekken eller noe som markerer en bevegelses akse, som fra Nidarosdomen til Olav statuen til Fisker statuen som står på Ravnkloa.

Elementer i oppfattelse av omgivelser

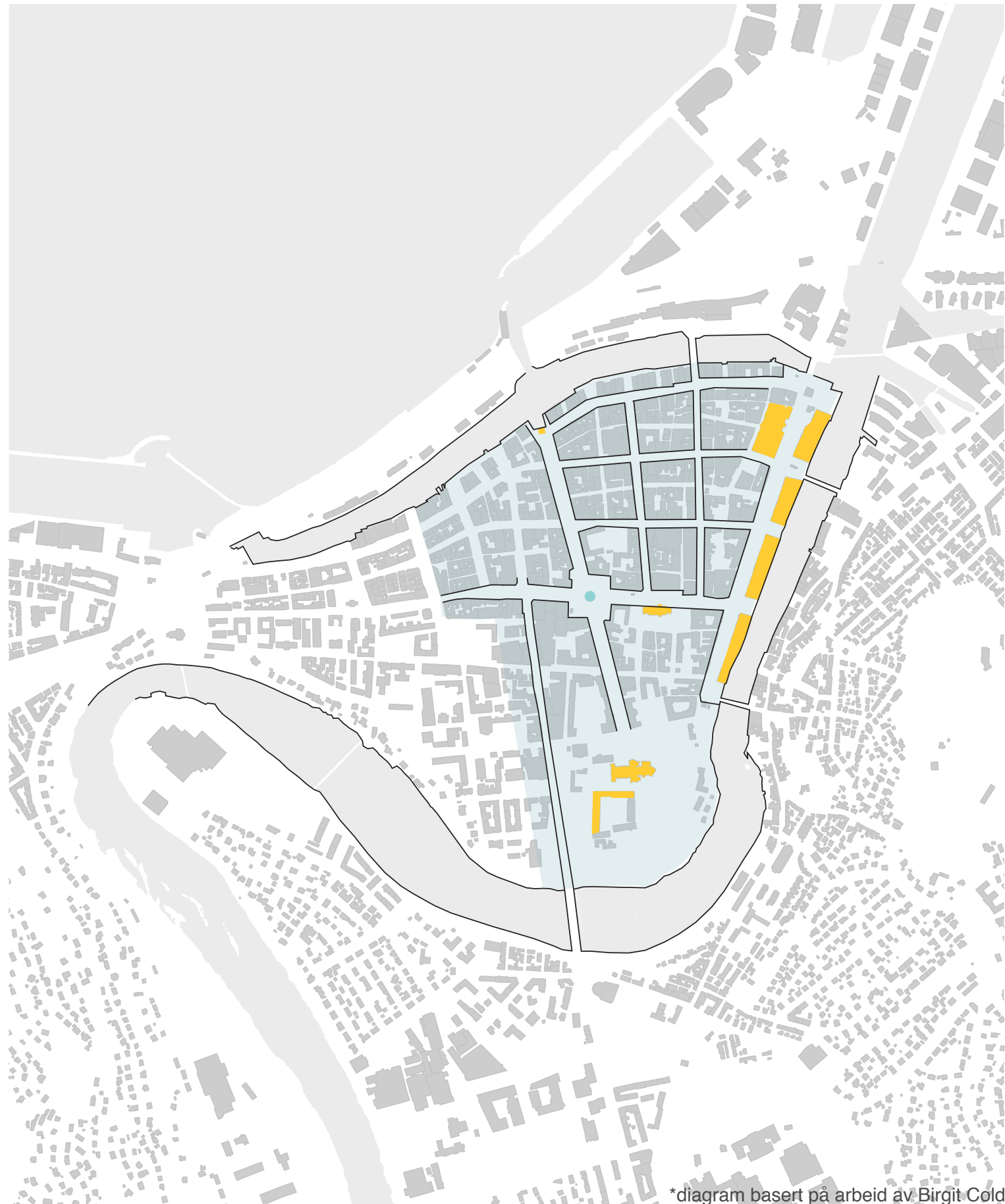
Landemerker er lett identifiserbare objekter som danner bildet av en by, eksempel Nidarosdomen.

Knutepunkt er et sted hvor mange veier møtes og derfor brukes som referansepunkt til orientering. Eksempel Olav Statuen.

Område: Midtbyen. Hvor Midtbyen oppfattes å være.

| Grense/barriærer er oppfattede grenser, eksempel Nidelven

Stier er tolket som det fysiske resultatet av et gjentatt bevegelsesmønster. Stier skiller seg fra veier ved at de ikke trenger å være planlagte eller fysisk sammenhengende. De tas opp som et eget tema.

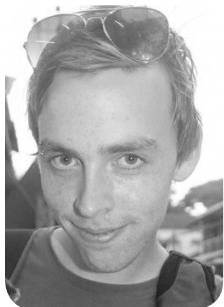
*diagram basert på arbeid av Birgit Cold

Ekspert: hørselshemmet

“Vi er en minoritets språkgruppe som først blir hemmet i møte med andre.”

Thomas Johannessen

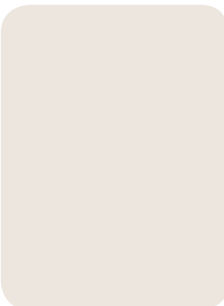
- Fra Trondheim.
- Leder i Teater Eureka, driver med poesi og filmskaping, lager barneprogram på TV, sitter i Trondheims døveforening og Døves menighetsråd. Har pause fra teaterlivet et halvt år, jobber i barnehage.
- Født döv.
- Sansefrisk kjæreste.

Utdrag fra intervju:

Er det noen ganger dere ikke vet hvor dere er?

Thomas: Hvis jeg ikke vet hvor jeg er går jeg heller vante veier. Liker heller ikke å gå når det er mørkt, særlig i helgen for jeg hater å møte fulle mennesker. Jeg tenker å nei jeg har ikke lyst til å gå denne veien og holder øynene på mobilen. Det er ikke grusom angst men jeg synes det blir ekkelt, har vonde minner fra tidligere når det har kommet fire mennesker å dyttet til meg, det sitter brent fast. Fredag lørdag, aleine, da tar jeg heller bussen.

Sissel Solem

- Fra Utøy i Nord-Trøndelag, bodd i Trondheim etter oppveksten.
- Blitt döv, kan snakke og lese lepper.
- Døv ektemann, tre barn, to av dem døve.
- Lærer i døvespråk, driver mye med organisasjonsarbeid i døvemiljøet.

Utdrag fra intervju:

Men du oppfatter mer visuelt enn folk som hører?

Begge: Ja ja ja.

Er det noen sammenheng hvor dere har merket det godt?

Sissel: Ja en beskrivelse? Jo for eksempel i personbeskrivelser, da skjønner døve med en gang hvem man mener. Bart, masse hår, halter litt, med en gang skjønner man hvem det er. Det blir en visuell måte å huske folk på. Og hvordan steder ser ut, det at huset har buet tak og en spesiell pipe, vi tar sånne ting veldig fort.

*tolk Anneli Halvorsen

Mentalt kart hørselshemmede: Oversikt og detalj

Knutepunkt

Knutepunktene for hørselshemmede er likt sansefriske, men bussholdeplassene og teateret har også utmerket seg. Torget ble oppgitt som et knutepunkt men er problematisk fordi det er et stort byrom med lite hierarki hvor folk antar at du hører tuting, plinging og andre mennesker.

Område: Midtbyen

Midtbyen begynner når man kommer inn fra Elgseter bro og ligger lineært nedover med ting på hver sin side til du kommer ned til vannet. Munkholmen er et viktig fondmotiv.

Grense

Hørselshemmede har grenser som sansefriske men har i tillegg grensen for landskapsrommet.

Landemerker

Hørselshemmede er opptatt av landemerker som er lenger borte enn en sansefrisk. Slik plasseres byen i en større sammenheng. Vanligvis ser vi de nære omgivelsene våre, men hører hele tiden en bakgrunnssammenheng, lyden fra mennesker rundt oss. Den sammenhengen må hørselshemmede se. Byen ligger mellom Trolle, Tyholt tårnet, Festningen, Ladehammeren og Munkhomen. Landemerkene er også annerledes fordi hørselshemmede har andre interesser, kinoen blir tydeligere i deres mentale kart enn konserthuset fordi de beveger seg oftere i førstnevnte.

Bruker sårbar

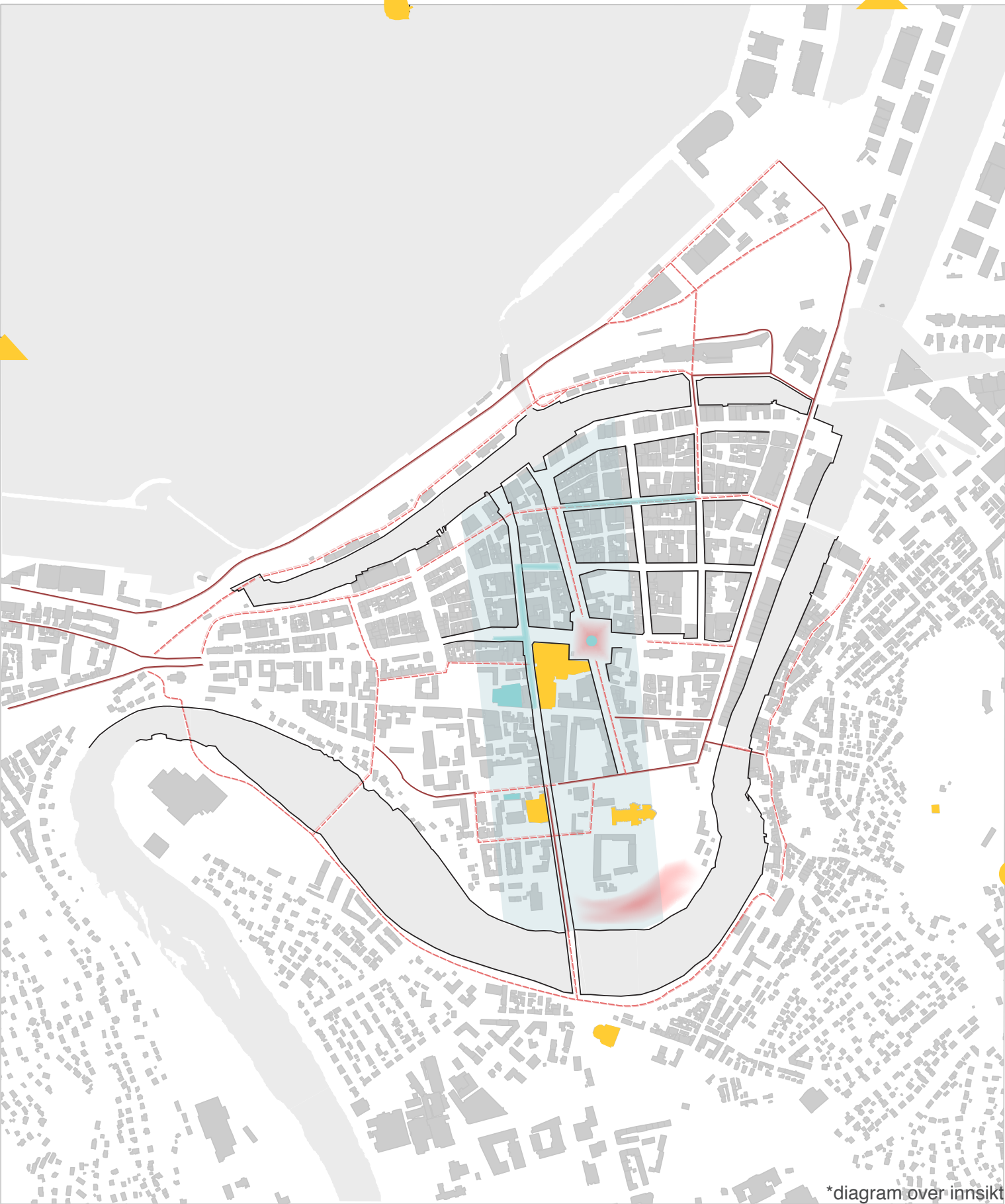
Hørselshemmede er sårbare på store plasser og er i tillegg uinteressert i mange av arrangementene som skjer der, som musikkfestivalene på Marinen, fordi de ikke kan delta.

Sykkel i vei

Hørselshemmede er sårbare på store plasser hvis det er mange mennesker der og tar ofte ikke del i mange av arrangementene som skjer der, som musikkfestivalene på Marinen.

Sykkel og gangsti

Strekninger hvor det legges opp til sykling på gangsti er problematiske fordi døve “er blinde bak”.

*diagram over innsikt

Elementer i oppfattelse av omgivelser

Landemerker
Munkholmen, Ladehammeren, Trolle, Nidarosdomen, Tyholt tårnet, Torget, Kjøpesenter

Knutepunkt
Torget, Trøndelag Teater, Busstasjonen, “Rødehuset” (Døvemuseet som fungerer som et kulturhus)

Midtbyen
Linjen mellom Samfunnet og Munkholmen var tilstedeværende

Grenser/barrierer
Nivelva rundt Midtbyen, tilsvarende gater som sansefriske og en tilstedeværende ytterste grense definert av landemerker

Bruker sårbar

Sykkel i vei

Sykkel og gangsti

Å innlede forhold

Innsikt

Kandidat: Mari Takle Stensaker, Veileder: Are Risto Øyasæter

Eksperter: bevegelseshemmede

“jeg er så sta at jeg ikke blir hindret likevel.”

Utdrag fra intervju:

Lena Karlsen

- Fra Sandnessjøen, bor på Bloksberg studentby ved Samfundet.
- Student, aktiv i linjeforeningen og landsforeningen for sin diagnose.
- Medfødte bøyde ledd og svak musklatur i armer og bein, har redusert gange og må bruke rullestol på lengre distanser.

“5. Hvor liker du å være i Trondheim? Hvilke cafeer/parker/utesteder besøker du, hvilke utsyn liker du godt? Hvis du drar en tur til byen, hvor drar du?”

Den uteplassen jeg liker best har verst trapp, Familien, og Sirkus, en av de værste. På Downtown er de veldig flinke. Du får gå forbi køen og de kommer bort med kortautomaten og passer på at jeg får nok drikke. Solsiden er fint. Høgskoleparken er så fin for i helning kan jeg reise meg fra bakken, og det er nært.”

“...pappa pælma meg ut når jeg var fire og bare, “gå å lek!””

Sebastian Tjørstad

- Fra Oslo, bor i Mosambik i vinterhalvåret.
- Student, stand-up komiker og motivator.
- Født uten armer og ben, svaksynt.
- Sebastian har uttalt seg mye i media om tilrettelegging. Han ble viet et A-magasin i våres og er aktuell med et radio program på p3:

Utdrag fra intervju:

Det er mye ensomhet blant bevegelseshemmede, har det med holdning eller hindringer i det fysiske miljøet å gjøre?

Helt ærlig tror jeg ikke dere arkitekter har noe ansvar der. Det er folk som er bevegelseshemmede som har ansvaret, jeg har aldri vært ensom i hele mitt liv. Jeg vet ikke hvordan det er å være ensom. Jeg har hatt masse venner siden jeg var liten og har familie, har hatt masse kjærester. Selvfølgelig, når jeg var fjorten så kunne jeg tenke sånn, å shit jeg fikk ikke hun jenta fordi jeg sitter i rullestol, mens en annen gutt ville kanskje tenkt fordi jeg har små ører eller litt kviser. Det blir det samme problemet, du må bare vokse fra det, akseptere ting, være glad i deg selv. Det er første måten å være sosial på. Skaff deg en porsjon selvtillit!

Mentalt kart bevegelseshemmede: Sammenheng med begrenset bevegelighet

 Knutepunkt

Knutepunktene for bevegelseshemmede ligner sansefriskes, men taxiholdeplasser blir viktigere enn kollektivtrafikk i og med at det er vanskelig å reise kollektivt om man bruker rullestol.

 Område: Midtbyen

Midtbyen er den helt sentrale delen av øya som blir definert av Nidelva.

 Grense

Bevegelseshemmede beveger seg i forhold til mange grenser som er like som sansefriske, i tillegg oppfattes grenser i forhold til kanter, men de er vanskelige å identifisere i denne skalaen.

 Landemerker

Bevegelseshemmede er opptatt av de samme landemerkene som sansefriske.

 Barriere

Bevegelseshemmede er avhengig av slak helning for å kunne bruke rullestolen, derfor er områder utenfor Midtbyen uegnet.

 Bruker sårbar

Hørselshemmede er sårbare på store plasser og er i tillegg uinteressert i mange av arrangementene som skjer der, som musikkfestivalene på Marinen, fordi de ikke kan delta.

Elementer i oppfattelse av omgivelser

 Landemerker
Vår Frues Kirke, Nidarosdomen, Bryggerekka, Ravnkloa

 Knutepunkt
Torget, taxiholdeplasser, buss stasjonen

 Midtbyen
Byen er konsentrert i sentrum

 Grenser
Nidelva rundt Midtbyen, tilsvarende gater som sansefriske.

 Barrierer
Sterk helning

 Bruker sårbar
Torget

*diagram over innsikt

Å innlede forhold

Innsikt

Eksperter: synshemmede

“hvis du har god romfølelse har du god orientering.”

Torill Susegg
- Æ e 51 år, bor på Flatåsen sammen med min herlige labrador kalinka, 3 instrumenter, 380 opptreksvekkerklokker, har ikke no jobb men er aktiv i organisasjoner, for eksempel leder i Førerhundklubben. Amatørmusiker og amatørdikter, drar rundt å underhold.
-Har 5% syn

Utrag fra intervju:

Tror du det vil være veldig forskjellig for meg å snakke med en som er helt blind?

Ja. Fordi hvis æ ikke hadde sett noe får æ romfølelse ved å bevege meg i rommet. Ved å telle skritt. (det skrangler fra kjøkkenet) Hvis æ hadde vært blind hadde æ tenkt at det skrangler i kjeler på kjøkkenet, så der er kjøkkenet, men nå kan jeg jo sitte å se at kjøkkenet er der, det blir bekreftet. Selv om æ ikke ser detaljer.

Æ oppfatter mye mer av rommet hvis æ har gått der før, det ser sånn ut og det heng der, æ har fylt inn romfølelsen. E noe med å komme nærmere detaljene. De e i bevisstheten din.

“..ein blir på enkelte måtar litt kontrollfrik av å vera blind.”

Tore Johnny Bråtveit
- Fra Suldal, bor i Melhus
- Født blind, har ikke visuelt minne.
- Jobber med IKT for blinde på Tambartun Kompetansesenter. Holder på å utvikle taktile kart for Trondheim.

Utdrag fra intervju:

Er det noen steder som vekker følelser hos deg?

Eg tenker sjeldan sånn. Men eg har i hovudsak fokus på å bevege meg frå A til B. Eg kan godt registrera for eksempel ein allé, skulle eg ferdast igjennom ein allé så kan eg synast at det er hyggelig, hvis det er lite biltrafikk i området og alt sånt kan eg oppleve det som ein hyggelig og fin oase der eg får lada batteria litt, men elles så ville eg bare registrere det som et haldepunkt som fortel meg at jo da, du er der du trur du er.

Mentalt kart synshemmede: Detalj og planlegging

 Knutepunkt

Knutepunkt er alle kryssene, der man eventuelt skifter gangretning og busstasjonen.

 Område: Midtbyen

Blindeforbundet gir en generell opplæring til synshemmede i dette området. Midtbyen konsentreres til disse seks kvartalene.

 Grense

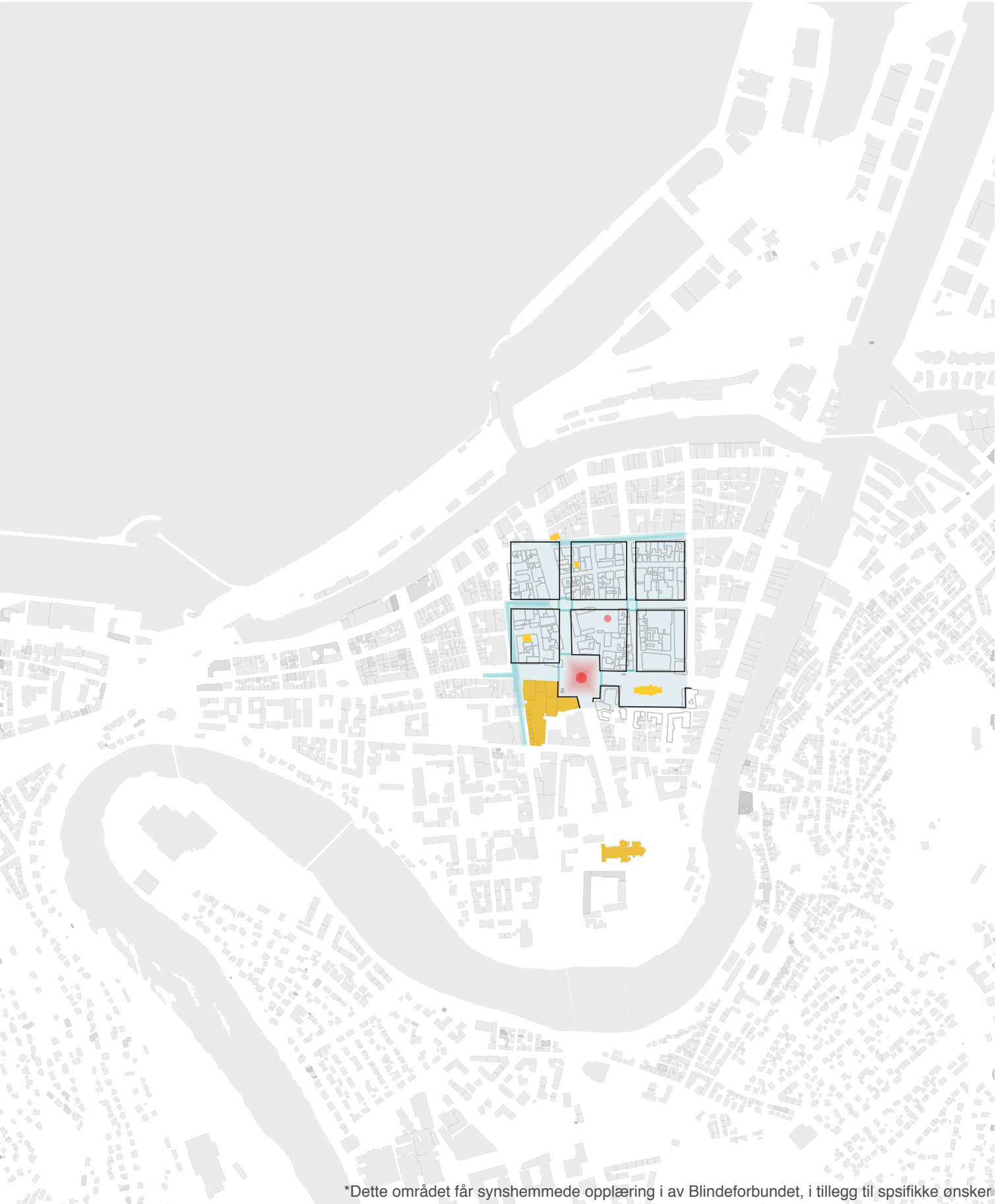
Synshemmede orienterer seg etter karakteren til grensen. De husker hindringer og avstander langs en grense hvor de beveger seg. De beveger seg på felt mellom grenser, fasaden og fortauskanten. Grensene blir organisert som 90 graders vinkler hvis det er logisk, som et sjakkbrett.

 Landemerker

Blinde er mest opptatt av hindringer men er klar over landemerker som Nidarosdomen. Svaksynte er opptatt av silhuett og legger derfor spesielt godt merke til bygninger med spesiell silhuett, som Vår Frues Kirke og Nidarosdomen. I tillegg kommer egne landemerker som Blindeforbundet.

 Bruker sårbar

Synshemmede er sårbare på store plasser uten hierarki i bevegelseslinjene, de er også sårbare på steder som ikke har konkrete punkter å forholde seg til, som det runde parkanlegget i Stiftsgårdsparken.

Elementer i oppfattelse av omgivelser

- Landemerker
Nidarosdomen, Vår Frues Kirke, Torget Kjøpesenter, Blindeforbundet, Mormors, Mikrobryggeriet
- Knutepunkt
Alle kryss, busstasjonen
- Midtbyen
En del av gatenettet som er tilnærmet 90 grader
- Grenser/barrierer
Fasadene organisert i 90 graders grid
- Bruker sårbar
Torget, Stiftsgårdsparken

*Dette området får synshemmede opplæring i av Blindeforbundet, i tillegg til spsifikke ønsker

Innsikt romopfattelse med full sansekapasitet

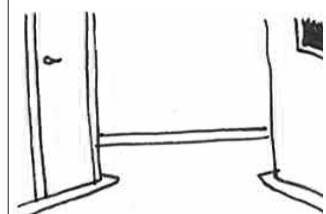
BESKYTTELSE	BESKYTTELSE MOT TRAFIKK OG ULYKKER FØLE SEG TRYGG	BESKYTTELSE MOT KRIMINALITET OG VOLD FØLE SEG SIKKER	BESKYTTELSE MOT UBEHAGELIGE SANSELIGE OPPLEVELSER
	<ul style="list-style-type: none">- beskyttelse for fotgjengere- Ingen frykt for trafikk	<ul style="list-style-type: none">- Livlig offentlig sfære- Øyne på gaten- overlappende funksjoner dag og natt- god belysning	<ul style="list-style-type: none">- Vind- Regn/snø- Kulde/varme-Forurensning-Støv, lyd, blending
KOMFORT	MULIGHET TIL Å SE	MULIGHET TIL Å STÅ I RO/BLI	BESKYTTELSE MOT TRAFIKK OG ULYKKER
	 <ul style="list-style-type: none">-egnede avstander-Uhindrede siktlinjer-Interessante utsyn-belysning i mørket	 <ul style="list-style-type: none">- kant effekten/ attraktive soner for å bli- møblering å stå mot	 <ul style="list-style-type: none">- beskyttelse for fotgjengere- Fjerne frykt for trafikk
	MULIGHET TIL Å GÅ	MULIGHET TIL Å SNAKKE OG LYTTE	MULIGHET TIL LEK OG TRENING
	 <ul style="list-style-type: none">- Plass til å gå- Ingen hindringer- Gode overflater- Tilgjengelighet for alle- Interessante fasader	 <ul style="list-style-type: none">- lite støy- gatemøblering som sørger for "talkscapes"	 <ul style="list-style-type: none">- invitasjon til utforskning, fysisk aktivitet, trening og lek- mulighet til å bruke kroppen på nye måter
NYTELSE	SKALA	MULIGHET TIL Å NYTE VARIASJON I KLIMA	POSITIVE SANSE OPPLEVELSER
	 <ul style="list-style-type: none">- bygninger og rom i menneskelig skala	 <ul style="list-style-type: none">- sol/skygge- ly/bris	 <ul style="list-style-type: none">- sol/skygge- ly/bris

*diagram er hentet fra Jan Gehl, Byer for mennesker

Innsikter romoppfattelse med begrenset bevegelseskapasitet

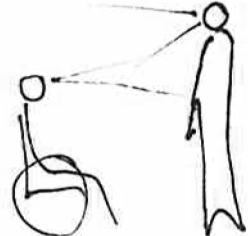
ORIENTERING

fokus på den nederste delen

Midtbyen er godt egnet for bevegelse i forhold til stigning

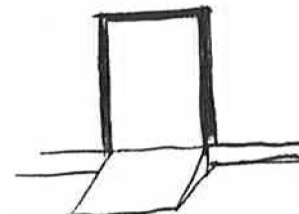

annen øyehøyde

VIKTIG I BYROM

bli soner med hvilemulighet jevnlig

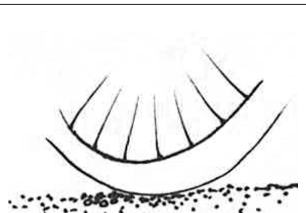

tilrettelagt innganger

KULTURELLE ASPEKTER

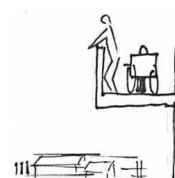
lik kultur annerledes mulighet for utfoldelse

taktil forståelse gjennom hjul

øye og gripehøyde lavere

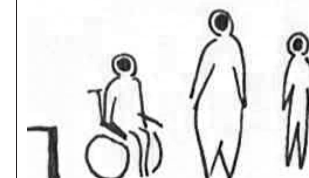
vanskelig å få oversikt

tilrettelagte overganger med kant under 2,5 cm

rekreative stier

kobling mellom fysisk miljø og holdninger

FORSKJELLIGE GRADER

svak musklatur evne til å gå (Lena)

bevegelseshemmet i bena

svak musklatur evne til å beveg kroppen på andre måter

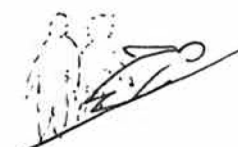

manglende bevegelse i- eller manglende armer og ben (Sebastian)

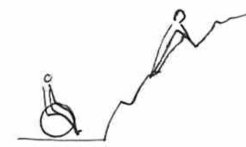
PROBLEMATISK I BYROM

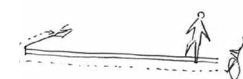
Snø/myke underlag problematiske

i helning kan man lettere reise seg (eks høgskoleparken)

bevegelsen er begrenset av naturlige hindringer

må ofte ta omveier

store rom med lite definert bevegelseshierarki

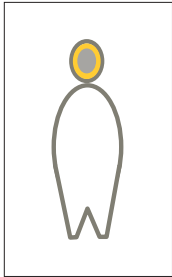
tverrfall slitsomt

tilrettelegging for soisal aktivitet er ofte ikke tenkt for folk i rullestoler

store avstander

Refleksjon romoppfattelse med begrenset hørselskapasitet

TO HOVEDKATEGORIER

Forvrengning av lyd
(nevrologisk skade)

Ingen hjelpemidler

Lettskremt

KULTURELLE ASPEKTER

Usynlig kulturell
minoritet

Bortfall av lyd
(mekanisk skade)

Øreapparat/kirurgiske
inngrep i ...

Blinde bak

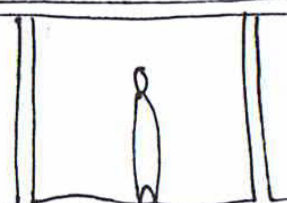

“fremmedspråklig” i
hverdagen

ROMLIGE KVALITETER

Foretrekker steder
med en trygg rygg og
utsyn

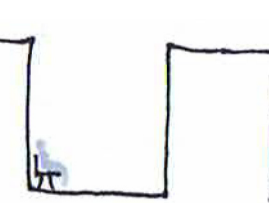
Avhengig av visuell
kontakt, uten blir rom
klaustrofobiske

PROBLEMATISK I BYROM

Steder med høyt
støynivå

VIKTIG I BYROM

Stille rom

Vare for visuell støy

Utsatte i mørket

Steder hvor folk tror
du hører

Segregering av
trafikk

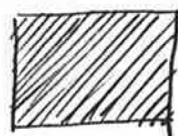

Innsikter romoppfattelse med begrenset synskapasitet

FLERE KATEGORIER

forvrengt virkelighet

"fill in" effekt (hjernen)

fravær av syn og visuelt minne (Tore Johnny)

lysømfindlig

synsrest 21% fargesynet dårlig, gjennomsnittlig 80 åring (Toril 5%)

forstyrrelser i synsfeltet

insnevret synsfelt

PROBLEMATISK I BYROM

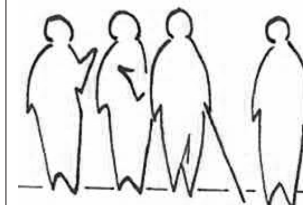

naturens rytmer oppleves annerledes

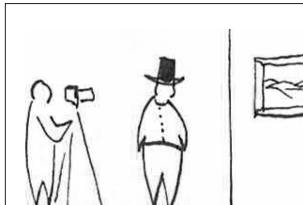

vind er blind manns tåke, regn forandrer også lydbildet

KULTURELLE ASPEKTER

andre mennesker er "vandrende hindringer"

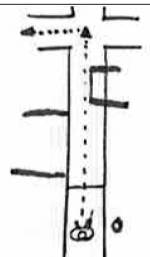

ikke del av visuell kultur

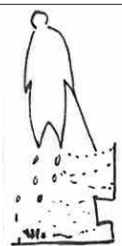
ORIENTERING

går utenom ninder med førerhund, stopper ved kant

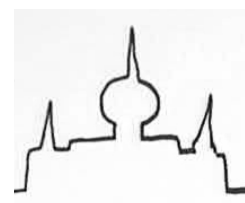

orienterer seg etter hindringer

går langs med stikk, stopper ved kant

VIKTIG I BYROM

silhuetter/kontraster

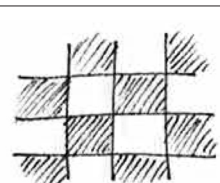
akustiske holdepunkt /stille oaser for hvile

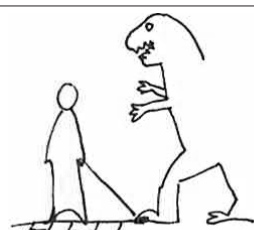
arkitektur bør ha konkrete punkter

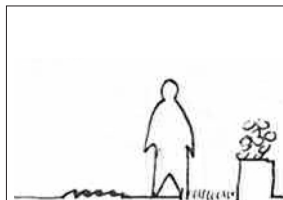
bevegelse fra A til B

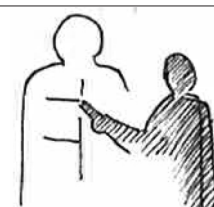
orienterer virkeligheten etter 90 graders rutenett

fra detalj til oversikt 3 m radius

taktilt språk, nære opplevelser

planløsning lett fattbar, bør kunne tegnes på rygg